

Από το Συναξάρι - Ο άγιος Γρηγόριος ο Ε΄, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 10 Απριλίου, 2021

10 Απριλίου

Ο άγιος Γρηγόριος γεννήθηκε το 1745 στη Δημητσάνα. Οι γονείς του, Ιωάννης Αγγελόπουλος και Ασημίνα, ήσαν φτωχοί. Στο άγιο βάπτισμα έλαβε το όνομα Γεώργιος, έμαθε τα πρώτα του γράμματα από τον θείο του ιερομόναχο Μελέτιο και κατόπιν έφυγε και εγκαταστάθηκε μαζί του στη Σμύρνη. Εκάρη μοναχός σε μονή στη νήσο των Στροφάδων και ολοκλήρωσε τη θεολογική μόρφωση του στην Πατμιάδα Σχολή.

Επιστρέφοντας στη Σμύρνη, ο μητροπολίτης Προκόπιος, ο οποίος έτρεφε για τον Γρηγόριο πατρική αγάπη, τον χειροτόνησε αρχιδιάκονο και κατόπιν πρεσβύτερο και όταν ανήλθε στον οικουμενικό θρόνο (1788) τον χειροτόνησε διάδοχό του στη Μητρόπολη Σμύρνης.

Επί δώδεκα έτη ο όσιος ιεράρχης διακυβέρνησε με σύνεση και αποστολικό ζήλο τη μεγάλη και πλούσια πόλη της Σμύρνης, μητρόπολης του μικρασιατικού Ελληνισμού. Αναστήλωσε διάφορους ναούς, ίδρυσε σχολεία και διοργάνωσε σύστημα πρόνοιας για τους φτωχούς και δεινοπαθόντες.

Το 1797 εξελέγη οικουμενικός πατριάρχης. Πάραυτα ανέλαβε να ανυψώσει την τιμή του Πατριαρχείου, αναστηλώνοντας το πατριαρχικό μέγαρο στο Φανάρι. Ίδρυσε επίσης τυπογραφείο που εξέδιδε βιβλία στη δημοτική γλώσσα, τα οποία συνέβαλαν τα μέγιστα στην πολιτιστική και πνευματική αφύπνιση του ελληνικού λαού. Ο άγιος ιεράρχης επαγρυπνούσε για την πιστή τήρηση των εκκλησιαστικών Κανόνων και την ηθική ακεραιότητα του κλήρου.

Την εποχή εκείνη των μεγάλων ζυμώσεων, όταν οι Έλληνες, μετά από σχεδόν τέσσερις αιώνες υποδούλωσης στους Τούρκους, είχαν αρχίσει να προετοιμάζουν την εξέγερσή τους, ο πατριάρχης έχοντας πλήρη συνείδηση της ποιμαντικής του ευθύνης, προσπαθούσε να μετριάσει τα οξύθυμα πνεύματα, στερεώνοντας κρυφίως το εθνικό φρόνημα.

Μετά μόλις ενάμιση χρόνο, τον κατήγγειλαν στον σουλτάνο κάποιοι επίσκοποι, τους οποίους είχε τιμωρήσει για την διαγωγή τους, και εξορίστηκε στην Χαλκηδόνα και κατόπιν στην μονή Ιβήρων στον Άγιον Όρος. Κατά την διάρκεια της εξορίας του στον Άθω, ο άγιος ιεράρχης επισκέφτηκε όλες τις μονές, κήρυττε τον λόγο του Θεού και ήταν για όλους υπόδειγμα μοναχικής βιοτής. Έδωσε την ευλογία του στον άγιο Ευθύμιο (22 Μαρτ.) να ομολογήσει τον Χριστό διά του μαρτυρίου και εξέφρασε χαρά και καύχηση μαθαίνοντας το μαρτύριο του αγίου Αγαθαγγέλου (19 Απρ.) καταδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι θεωρούσε τον θάνατο για την αγάπη του Χριστού ως τον υπέρτατο στόχο και την κορωνίδα της χριστιανικής ζωής.

Ανακλήθηκε στο Πατριαρχείο το 1806. Έγινε δεκτός με ενθουσιασμό από τους χριστιανούς της Πόλης και ανέλαβε εκ νέου το έργο της διαποίμανσης και της ανόρθωσης του εκκλησιαστικού ήθους. Το 1808, όμως, ένα πραξικόπημα έφερε στην εξουσία τον σουλτάνο Μαχμούτ Β', οπότε ο Γρηγόριος υποχρεώθηκε να παραιτηθεί και να αποσυρθεί στην Πρίγκιπο και μετά εκ νέου στο Άγιον Όρος. Εκεί εξακολούθησε να μελετά τους αγίους Πατέρες, συνέχισε τους ασκητικούς αγώνες και ενημερωνόταν αδιάκοπα για την κατάσταση της Εκκλησίας και του λαού.

Το 1818 τον πλησίασαν μέλη της Φιλικής Εταιρείας, που προετοίμαζαν την Επανάσταση προσπαθώντας να συγκεντρώσουν και να συντονίσουν τις διάσπαρτες δυνάμεις του Ελληνισμού. Ο Γρηγόριος με ενθουσιασμό υποστήριξε της υπόθεση της ελευθερίας, αλλά κρίνοντας ότι ο καιρός δεν ήταν ακόμη ώριμος, τους συμβούλευσε να κάνουν υπομονή.

Λίγο αργότερα ανακλήθηκε για τρίτη φορά στον πατριαρχικό θρόνο και δραστηριοποιήθηκε εκ νέου, ενθαρρύνοντας την ίδρυση σχολείων όπου τα παιδιά μπορούσαν να λάβουν ελληνική παιδεία. Διοργάνωσε επίσης ένα φιλόπτωχο ταμείο, το οποίο με χρήματα πλουσίων Ελλήνων βοηθούσε τους δεινοπαθούντες χριστιανούς.

Όταν ξέσπασε, πλήρως απροετοίμαστη, η εξέγερση των Ελλήνων στις παραδουνάβιες ηγεμονίες (1 Φεβρουαρίου 1821), ακολούθησαν αμέσως φρικτά και αιματηρά αντίποινα στην Κωνσταντινούπολη και σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Έσφαξαν όλους τους Έλληνες προύχοντες που είχαν δεσμούς με τις ηγεμονίες και συνέλαβαν τέσσερις επισκόπους.

Ο σουλτάνος διέταξε να συγκεντρωθούν στο Φανάρι όλες οι διαπρεπείς ελληνικές οικογένειες της Πόλης και ο πατριάρχης, για να αποφευχθεί η σφαγή, εγγυήθηκε στην Υψηλή Πύλη την αφοσίωσή τους. Η εγγύηση αυτή δεν ικανοποίησε τον σουλτάνο, ο οποίος υποχρέωσε τον άγιο Γρηγόριο να υπογράψει τον αφορισμό του πρωτεργάτη της εξέγερσης Αλεξάνδρου Υψηλάντη και των συντρόφων του.

Στις 31 Μαρτίου μαθεύτηκε η γενική εξέγερση στην Πελοπόννησο, και τρεις μήνες αργότερα, τη Μεγάλη Δευτέρα, αποκεφαλίστηκε ο Μέγας Διερχόμενος Κωνσταντίνος Μουρούζης, που εκπροσωπούσε την ελληνική κοινότητα στην Υψηλή Πύλη, μαζί με άλλους επιφανείς Έλληνες.

Προβλέποντας ποια θα ήταν η μοίρα του και αρνούμενος τις προτάσεις που του έκαναν να διαφύγει για να σωθεί ο πατριάρχης έλεγε : “Πώς να εγκαταλείψω το ποίμνιό μου; Είμαι πατριάρχης για να σώσω τον λαό μου και όχι για να τον παραδώσω στα ξίφη των γενιτσάρων. Ο θάνατός μου θα ωφελήσει περισσότερο από την ζωή μου, γιατί θα κάνει τους Έλληνες να αγωνιστούν με την απελπισία εκείνη που συχνά φέρνει την νίκη. Όχι, όχι, δεν θα γίνω περίγελος του κόσμου βάζοντάς το στα πόδια, ώστε να με δείχνουν με το δάκτυλο και να λένε: Να ο φονιάς πατριάρχης!”

Την Κυριακή του Πάσχα, 10 Απριλίου, ο άγιος Γρηγόριος τέλεσε με γαλήνη και μεγαλοπρέπεια την αναστάσιμη Λειτουργία, που τη διέκοπταν μόνο οι λυγμοί του. Στο τέλος της Λειτουργίας, του επιβεβαίωσαν την είδηση της επανάστασης στην Πελοπόννησο. Απάντησε τότε: “Νυν και αεί γενηθήτω το θέλημα Κυρίου!”

Λίγες ώρες αργότερα, εκπρόσωποι του σουλτάνου τού ανήγγειλαν την έκπτωσή του και αμέσως γενίτσαροι τον έσυραν βάνουσα στη φυλακή. Υπεβλήθη σε ανάκριση και φρικτά βασανιστήρια, στη διάρκεια των οποίων παρέμεινε μεγαλοπρεπώς σιωπηλός. Διέκοψε τη σιωπή του μόνο όταν του πρότειναν να αρνηθεί την πίστη του, λέγοντας: “Ο πατριάρχης των χριστιανών χριστιανός αποθνήσκει!”

Λίγο αργότερα, μόλις εξελέγη από την ιερά Σύνοδο ο διάδοχός του, τον απαγχόνισαν στην πύλη του Πατριαρχείου, η οποία έκτοτε παραμένει κλειστή εις μνήμην του φρικτού αυτού ανοσιουργήματος. Την ύστατη στιγμή ο άγιος Γρηγόριος ύψωσε τα χέρια στον ουρανό, ευλόγησε του χριστιανούς και είπε: “Κύριε Ιησού Χριστέ, δέξαι το πνεύμα μου!” Και ενώ Τούρκοι και Εβραίοι λιθοβολούσαν το πτώμα τού πατριάρχη, ο

πασάς που ανέλαβε την εκτέλεση καθόταν μπροστά στη σορό και κάπνιζε αρειμανίως.

Τρεις μέρες έμεινε το τίμιο σκήνωμα κρεμασμένο εκεί με μια πινακίδα γύρω από τον λαιμό που έγραφε το κατηγορητήριο. Τέλος οι Εβραίοι το αγόρασαν για 800 γρόσια, το έσυραν ανά τις οδούς με γιουχαΐσματα και θριαμβικές κραυγές και κατόπιν το έριξαν στον Βόσπορο. Παρά τη βαριά πέτρα που του έδεσαν, το σώμα επέπλεε και το περισυνέλεξε ένα ελληνικό πλοίο υπό ρωσική σημαία και το μετέφερε στην Οδησό. Επί πολλές ημέρες πλήθος κόσμου προσκυνούσε το τίμιο λείψανο, το οποίο δεν εμφάνισε κανένα σημείο φθοράς.

Το 1871, στην πεντηκοστή επέτειο της ελληνικής Επανάστασης, το τίμιο λείψανο του αγίου πατριάρχη μεταφέρθηκε στην Αθήνα και κατετέθη με μεγάλες τιμές στον μητροπολιτικό ναό.

(Από το βιβλίο: "Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας", υπό Ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου. Τόμος όγδοος, Απρίλιος, σελ. 101. Εκδόσεις "Ίνδικτος", Αθήναι 2007)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: koinoniaorthodoxias.org)